

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 18 mei – 10:30 uur d.d. 19 mei

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Relatief jonge patiënten met langdurige corona-achtige klachten Sportverenigingen Sportscholen 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Brabantse ziekenhuizen 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Vakbond FNV Zorg & Welzijn Artsen, wetenschappers en zorgprofessionals Sywert van Lienden

Samenvatting

- Het zijn de 'Haagse bronnen' die vandaag de toon zetten. Dat eerdergenoemde versoepelingen doorgaan lijkt zeker. Media leggen Rutte de woorden in de mond en zetten de plannen uitvoerig en getailleerd uiteen. Zo wordt vanochtend al gekopt dat de horeca op 1 juni om 12:00 opengaat.
- Met de uitgewerkte plannen in de hand, komen belangengroepen al voor de persconferentie met concrete punten van kritiek. Op deze manier kan de persconferentie nog eens bevestigen wat ze nu bepleiten: "Het Kabinet heeft niet naar ons geluisterd!"
- In de berichten doorklinkt ook de vraag: "Zit er misschien meer in?" Er wordt gesproken over aanvullende versoepelingen voor het onderwijs, de horeca en wellicht de sportscholen.
- Het Kabinet zou zich steeds meer laten leiden door de kritiek en de exitstrategie daar steeds op aanpassen. Zo leggen media het zogenoemde 'dashboard' uit als een manier om tegemoet te komen aan de kritiek van de Kamer. De Volkskrant wijst op een eerdere uitspraak van Rutte dat de RIVM-modellen te complex zouden zijn om te vatten in een "dashboard met metertjes om te vertellen hoe het ervoor staat" (de krant vraagt zich af of een 'goed dashboard' wel mogelijk is). Ook Telegraaf-columnist Wouter de Winther noemt een waslijst aan inconsistente communicatie uitingen en besluiten door het Kabinet ('uitglijders').
- 'Brabant is bang dat de tweede golf te snel komt' kopt Trouw. Bestuurders van twee Brabantse ziekenhuizen roepen op om verpleegkundigen en artsen tijd te geven om op adem te komen. Ze zijn tegen een verdere versoepeling van de coronaregels vanaf 1 juni, want zorgpersoneel in Brabant zou een tweede golf coronapatiënten op korte termijn niet aan kunnen. - "We moeten niet doen alsof het voorbij is. Deze epidemie is een draak. Die is nu even terug naar zijn hol, maar ik hoor hem nog grommen."
- Zonder aandacht voor onze leefstijl is aanpak corona 'dwellen met kraan open' kopt Trouw online. Onderzoekers van TNO en het LUMC pleiten voor meer aandacht en geld voor bevordering van een gezonde leefstijl, onder meer om de schade bij een eventuele tweede of derde golf te beperken.
- En meer dan 1.600 Nederlandse artsen, wetenschappers en andere zorgprofessionals doen vandaag een oproep aan de politiek, bevolking en industrie: we moeten nu echt actief werk maken van een gezonde leefstijl. De zorgprofessionals willen dat burgers en industrie aan de slag gaan, maar ook dat staatssecretaris Blokhuys er een prioriteit van maakt. Zodat mensen hierbij geholpen kunnen worden. Het gesloten Preventieakkoord is onvoldoende en zou veel breder moeten worden opgepakt.
- Veel zorgmedewerkers moeten nog altijd werken zonder persoonlijke beschermingsmiddelen. FNV Zorg & Welzijn constateert uit een eigen peiling onder 1.357 zorgmedewerkers dat het gebrek aan beschermingsmiddelen het grootst is in verpleeghuizen en in de thuiszorg, waar 60% bescherming zegt te missen.
- Tegenstrijdige berichten over de effectiviteit van verschillende soorten mondkapjes. Uit een onderzoek in opdracht van RTL Nieuws komen zeer positieve resultaten over de werking van zelfgemaakte kapjes en kapjes die je bij de drogist koopt. Terwijl Sywert van Lienden bij Op1 spreekt van zelfgemaakte 'fopkapjes' die niet beschermen.
- Ook het verhaal dat gecertificeerde mondkapjes schaars zijn, wankelt. NRC schrijft dat er volgens minister Hugo de Jonge 'officieel' geen tekort is aan kapjes voor de zorg. Van Lienden stelt bij Op1 dat er voldoende gecertificeerde mondkapjes zijn voor de hele samenleving.

Karakterisering berichtgeving

- 'Teugels gaan losser, maar het paard mag niet op hol' kopt Trouw op de voorpagina. In een voorbeschouwing schrijft de krant: "Van paardrijden heeft Mark Rutte weinig kaas gegeten. Maar hij zal het

beeld herkennen. Geef het beest wat ruimte door de teugels te laten vieren en het zal zijn pas versnellen, misschien een paar onverwachte sprongen maken. En hopelijk niet op hol slaan. (...) Is er dan een uitbraak, dan moet het paard opnieuw strak aan de teugel, desnoods met een regionale lockdown."

- Er verschijnen meerdere stukken ter duiding van het Kabinetsbeleid.
- Het zijn de zogenoemde 'Haagse bronnen' die vandaag de toon zetten. Dat eerder genoemde versoepelingen doorgaan lijkt zeker. Media leggen Rutte de woorden in de mond en zetten de plannen uitvoerig en getailleerd uiteen. Zo wordt vanochtend al gekopt dat de horeca op 1 juni om 12:00 opengaat.
- Volkskrant-columnist Sheila Sitalsing opent haar column met: "Wanneer de premier vanavond nieuwe brokjes vrijheid gaat uitdelen..."

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtofferaantallen

- Het aantal patiënten op de IC is afgenomen, tot 323. Dat zijn 26 patiënten minder dan zondag. In het weekend stakte de daling even, maar de daling zet nu dus weer door. Dat meldt het LCPS.
- Bijna een kwart van alle ziekenhuisopnames tot nog toe was in Brabant, net als ruim een kwart van alle overlijdens. Nog steeds liggen daar zo'n vijftig patiënten op de IC. Op de top van de epidemie 180.

Identiteiten

- Meer dan 20.000 artsen en verplegers in Duitse ziekenhuizen en verpleeghuizen zijn sinds midden april besmet geraakt met het virus. Zij vormen daarmee meer dan 11 procent van alle gevallen in het land.

Oorzaken

- Een nieuwe studie van het Erasmus MC en het Jeroen Bosch Ziekenhuis zien laat zien dat corona onderduikt met het hooikoortsseizoen, net als bij andere griepachtige virussen. Het coronavirus lijkt dus seizoensgebonden. Het zou betekenen dat hooikoortspatiënten beter bestand zijn tegen corona. Hoe meer pollen er rondgaan, hoe minder kans het coronavirus krijgt, zo laat een nieuwe, associatieve studie zien. Martijn Hoozeveld (neuro-immunoloog): "Als je weet dat ook deze pandemie seizoensgebonden is, dan kun je de lockdown sneller afbouwen. Maar je weet ook: half augustus keert het coronavirus terug. Dan moet je er bovenop zitten, met testen, bron- en contactonderzoek, quarantaine."

Scenario's

- De eerste fase van een Amerikaanse proef voor een experimenteel coronavaccin leverde hoopvolle resultaten op. Farmaceut Moderna meldde dat alle 45 proefpersonen antistoffen ontwikkelden die het longvirus konden 'neutraliseren'. De volgende fase van de proef begint in juli. Als het vaccin uiteindelijk zichzelf nuttig bewijst, kan het relatief vlug goedkeuring krijgen van de Amerikaanse zorgautoriteiten.
- "Naar nul zal het vrijwel zeker niet gaan [doelende op de IC-cijfers]", zegt Ernst Kuipers. "We zien nog steeds nieuwe besmettingen. Het virus is niet weg, dat krijgen we ook niet weg." De bezetting op de ic's zal dan ook voor langere tijd hoger blijven dan normaal.
- De noodzaak van zo'n dashboard bewees zich al in Frankrijk. Een week nadat daar de scholen heropenden, was een 'zorgwekkende opleving' van het aantal coronabesmettingen te zien. Een flink aantal scholen sloot daarom gisteren onmiddellijk weer de deuren.

Informatiebehoefte

Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Bij het RIVM en op RO.nl komen vragen binnen als: 'waarom wordt de besmettingsgraad niet dagelijks naar buiten gebracht?'; 'Hoeveel kinderen zijn er besmet (geweest) met corona?'; 'Wat vinden jullie van de analyses van Maurice de Hond?'; 'Met hoeveel mensen mag je in je tuin afspreken?'; 'Is een sjaal om je mond en neus voldoende om geen boete in het OV te krijgen?'; 'Waarom moeten we verplicht mondkapjes op [in het OV] die niet werken?'
- Op de social kanalen van minister De Jonge komt de vraag binnen waar de GGD de capaciteit vandaan gaat halen om extra te testen. Daarnaast veel zorgen over een persoon die op Twitter aangeeft dat hij zijn vrouw in het verpleeghuis niet mag zien, pas als zij terminaal is. Op de corporate VWS-kanalen veel van hetzelfde: specifieke vragen over wat wel en niet mag. Daarnaast vragen over het testbeleid: waarom worden schoonmakers, supermarktmedewerkers, vliegpersoneel en taxichauffeurs niet getest? Aanhoudende vraag wanneer de bezoekersregeling binnen de gehandicaptenzorg wordt versoepeld.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Mensen kunnen over twee weken niet-medische mondkapjes kopen bij Zeeman. Op hun website zal ook worden uitgelegd hoe je zelf mondkapjes maakt, welke materialen geschikt zijn en hoe ze te gebruiken.
- Alle reizigers met een beperking kunnen vanaf 1 juni weer met de trein reizen. Het gaat om reizigers in een handbewogen rolstoel die hulp van een NS-medewerker nodig hebben bij het inrijden van de trein. Medewerkers worden daarbij uitgerust met persoonlijke beschermingsmiddelen.
- De door Maurice de Hond opgezette website <https://smartexit.nu/> heeft inmiddels 22 duizend steunbetuigingen. De Hond roept het Kabinet op tot een "snellere, slimmere en veiligere exitstrategie".
- Bekende vechtsporters demonstreren vrijdag in Den Haag tegen het verbod van het kabinet op openstelling van vechtsportscholen vanwege de coronacrisis
- De strandtenten in Den Haag kunnen nog niet open, hoe graag de eigenaren dat ook willen. In elk geval tot 2 juni moeten ze dicht blijven. Er komen geen uitzonderingen, maakte de gemeente Den Haag maandag duidelijk. De strandtentexploitanten hadden zondag gezegd dat ze vanaf woensdag gedeeltelijk open willen gaan. Dat mag niet zegt de gemeente: "Het opstellen, verstrekken of verhuren van strandmeubilair" is niet toegestaan, en "het opstellen van gemeenschappelijk sanitair" ook niet, vanwege "onaanvaardbare gezondheidsrisico's".
- Breda heeft zich kandidaat gesteld om te fungeren als 'proeflocatie' voor de heropening van de horeca. De horecagelegenheden in die stad hebben een plan ontwikkeld om op 25 mei te wennen aan de nieuwe coronamaatregelen. "Wij als stad zijnde willen wel zien wat er gebeurt met de nieuwe regels en of de protocollen en aannames kloppen", zegt wethouder Boaz Adank. De dag is alleen bedoeld voor inwoners.
- Een viruspandemie is technisch lastig te verzekeren, vandaar dat verzekeraar NN graag wil dat de overheid voor een deel garant gaat staan. "We praten hier nu met de andere verzekeraars over, maar dit regelen wordt heel complex. Het zou onze voorkeur hebben dat de overheid voor een deel garant zou staan, net als bij de terroristenverzekering die we gezamenlijk hebben opgezet."
- Het Europees Geneesmiddelenbureau EMA geeft mogelijk nog deze week voorwaardelijke goedkeuring voor het gebruik van het antivirale middel remdesivir bij de behandeling van patiënten met corona. Het middel van de Amerikaanse farmaceut Gilead wordt mogelijk binnen enkele dagen onder voorwaarden toegelaten op de Europese markt, aldus EMA-topman Guido Rasi maandag in het Europees Parlement. Volgens Europarlementariër en arts Peter Liese (EVP) betekent de voorwaardelijke toelating dat deskundigen het medicijn als waarschijnlijk effectief beschouwen en er maar beperkte bijwerkingen zijn. Gilead heeft hem naar eigen zeggen verzekerd dat remdesivir beschikbaar komt voor Europese patiënten als de EMA de zogeheten voorwaardelijke marketingautorisatie heeft afgegeven.
- Uit testen die RTL Nieuws door deskundigen heeft laten uitvoeren, blijkt dat zelfgemaakte en andere niet-medische mondkapjes die gewoon bij de drogist te koop zijn, kunnen helpen om verspreiding van het virus tegen te gaan. RTL Nieuws vergeleek verschillende mondkapjes (zowel zelfgemaakte als gekochte) en keek welk masker de meeste virusdeeltjes tegenhield. Maskers die te koop zijn bij winkelketens zoals Hema, Kruidvat en Etos blijken de meeste virusdeeltjes tegen te houden. Dat masker is gericht op het tegenhouden van deeltjes van 3 micron en groter, zegt Andreas Voss, hoogleraar infectiepreventie van de Radboud Universiteit. Het virus kan weliswaar ook op kleinere deeltjes door de lucht verspreid worden. Maar volgens Voss is de kans op besmetting door zulke kleine deeltjes buiten een ic-afdeling heel klein. Dit soort mondkapjes beschermen je niet tegen het inademen van het COVID-19-virus. Daarvoor zijn medisch mondkapjes die de mond en neus afsluiten. De zelfgemaakte mondkapjes houden ook veel deeltjes tegen. Het mondkapje volgens het patroon van de Nederlandse overheid houdt 96,4% van de 3 micron-deeltjes tegen. Het masker volgens het patroon van de Belgisch overheid waarbij een filter van een stofzuigerzak is toegevoegd, scoort 100%.

Buitenland

- Marokko heeft de lockdown verlengd tot 10 juni. Volgens het Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders zitten er nog duizenden Nederlanders vast in het land.
- Merkel maakt zich zorgen om de vleesindustrie waar nog geregeld corona-uitbraken voorkomen onder personeel. De Bondskanselier wil met spoed een wetswijziging om de woon- en werksituatie van uitzendkrachten in de vleesindustrie te verbeteren om zo de besmettingen tegen te gaan.
- Wuhan test in tien dagen acht miljoen inwoners op virus.
- China zal de vaccins die in het land ontwikkeld worden wereldwijd beschikbaar stellen als 'collectieve goederen', aldus president Xi Jinping maandag op de jaarvergadering van de lidstaten van de WHO.

- Donald Trump geeft de WHO dertig dagen om te hervormen, anders stopt de VS helemaal met zijn betalingen aan de organisatie. Hij schrijft dat de WHO niet onafhankelijk van China opereert.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

Gezonde leefstijl en Covid-19

- De link tussen een ernstig beloop van een coronabesmetting en leefstijlziekten zoals overgewicht, diabetes en hart- en vaatziekten wordt steeds duidelijker. Uit RIVM-cijfers blijkt dat meer dan 70% van de patiënten die overleden zijn aan het coronavirus, een of meer onderliggende aandoeningen had. Bijna de helft (43,5 procent) had hart- en vaatziekten en een hoge bloeddruk. Een kwart had diabetes type 2. Die zogeheten leefstijlziekten worden met name veroorzaakt door ongezonde voeding, te weinig bewegen, te veel stress en onvoldoende slaap. Waarom juist coronapatiënten met leefstijlziekten zo'n grote kans hebben op een slecht ziekteverloop, wordt momenteel wereldwijd onderzocht. "We zijn nog in de beginfase, maar we denken dat het immuunsysteem van de zwaarst getroffen coronapatiënten eigenlijk al was uitgeput voor de besmetting", zegt medisch immunoloog Wim Dik van het Rotterdamse Erasmus MC. "We zien het vooral bij ouderen en mensen met leefstijlziekten." Vandaag publiceert het Nederlands Innovatiecentrum voor Leefstijlgeneskunde een notitie met daarin een bundeling van de recente wetenschappelijke inzichten over de relatie tussen corona, leefstijlziekten, weerstand en stofwisseling. Daarin valt te lezen dat bij aandoeningen als obesitas, diabetes type 2 en hart- en vaatziekten de stofwisseling is ontregeld. Als die ontregeling langdurig is, veroorzaakt dat een chronisch ontstekingsproces. En dat veroorzaakt een uitputting van het immuunsysteem. Liesbeth van Rossum, internist-endocrinoloog aan het Erasmus MC, vertelt dat 70 tot 80 procent van de coronapatiënten die op de IC belanden, overgewicht heeft. "En dat is een belangrijke veroorzaker van veel van die leefstijlziekten. Daarnaast heeft ook de aanwezigheid van het vet zelf een negatief effect op het immuunsysteem." Het gaat dan vooral om buikvet, legt Van Rossum uit. "Dat produceert actief hormonen en ontstekingsstoffen. Het buikvet zorgt ook voor een chronische belasting van het immuunsysteem waardoor het minder goed op binnendringende virussen en bacteriën reageert." Ze benadrukt dat de oorzaken van ernstig overgewicht (obesitas) heel complex zijn. Het is ongelofelijk moeilijk om ervan af te komen. Van 'eigen schuld' is dus geen sprake. Maar voor veel mensen met overgewicht is er grote winst te behalen. "Zodra je buikvet een paar procent afneemt, heeft dat al een meetbaar gunstig effect op het immuunsysteem."

Brabants zorgpersoneel heeft het zwaar

- *Bestuursvoorzitter Bart Berden van het ETZ* zegt dat zijn medewerkers zich 'een slag in de rondte' hebben gewerkt. "Dat kunnen ze niet op korte termijn nogmaals doen, daarvoor hebben ze gewoon de energie niet meer. Onze mensen zijn ook toe aan vakantie."
- Niet alleen de grote aantallen patiënten maakten het werk tijdens de coronapieak zwaar, maar ook de psychologische belasting. Dat vertelt *Lieke van Puijenbroek, voorzitter van de Verpleegkundige Adviesraad van het ETZ*. "Als verpleegkundige werk je veel op basis van je klinische blik: je kijkt, voert controles uit, en dan weet je of het goed gaat met een patiënt of niet. Hier liet de klinische blik ons in de steek. Patiënten met wie het prima leek te gaan, gingen ineens zó snel achteruit dat ze overleden. Daar word je onzeker van. Het knaagt: heb ik het dan toch verkeerd gezien?" Bovendien maakte het grote aantal sterfgevallen indruk, zeker op personeel dat insprong op de intensive care. "Denk aan een verpleegkundige van orthopedie: daar overlijdt bijna niemand. En dan sta je ineens op een plek waar dat vier of vijf keer per dag gebeurt. Bovendien kan je niet doen wat je normaal in zo'n situatie zou doen, zoals de familie erbij laten, zodat mensen goed afscheid kunnen nemen. Dat doet psychisch veel."
- Onze medewerkers hebben net een marathon gelopen. Als ze dat over twee weken weer moeten doen, is dat veel gevraagd", vindt *Jan Harm Zwaveling, bestuursvoorzitter van het Máxima MC in Eindhoven*. "We moeten niet doen alsof het nu voorbij is. Deze epidemie is een draak. Die is nu even naar zijn hol. Maar ik hoor hem nog grommen. Over een maand kan hij er weer zijn."

Overig

- 'Het nieuwe goud: de grondstof voor mondkapjes' kopt NRC. "Bedrijven vechten om 'meltblown', het basismateriaal voor mondkapjes. Maar in Nederland kan (nog) niemand het maken. Het basismateriaal was volgens Afpro-directeur Verlaan vooral dankzij contacten van chemiebedrijf DSM nog te krijgen. In Duitsland. Want in Nederland is er geen bedrijf dat meltblown voor medisch gebruik maakt. „Er is echt een gigantisch tekort. De vraag is zo hard gestegen dat er nauwelijks nog is aan te komen", zegt vicepresident innovatie bij DSM Pieter Wolters. „Iedereen wil het hebben en in de wereld wordt simpelweg te weinig gemaakt om aan de huidige vraag te voldoen." Nederland bleef volgens Sinologe Sanne van der Lugt van

Instituut Clingendael. "lang gefixeerd op mondkapjes uit China en heeft daardoor het moment gemist om te investeren in meltblownmachines". Inmiddels bedraagt de levertijd voor nieuwe bestellingen vijftien maanden. „Wil je als Nederland nu zo'n machine kopen, dan sta je achteraan in de rij.“ Volgens Wolters van DSM zijn het „enorme machines. Er zijn wereldwijd maar weinig makers en sommige fabrikanten maakten er maar een paar per jaar.“ De eigen productie van meltblown zou het aantal ondeugdelijke bestellingen uit het buitenland kunnen verminderen. Bij het merendeel van de door Nederland afgekeurde kapjes ging het om FFP2-maskers waarvan de filter niet goed genoeg was. Het kapje laat dan te veel virusdeeltjes door. Waarschijnlijk ontbrak het aan goed geproduceerd meltblown. Wolters: "Het maakt heel erg uit waar een machine vandaan komt en hoe goed die is afgesteld. Dat bepaalt mede de dichtheid van het materiaal. Het luistert allemaal erg nauw."

- Bij EenVandaag het verhaal van drie relatief jonge vrouwen die al wekenlang corona hebben, of corona lijken te hebben. Waar de meeste patiënten, die niet in het ziekenhuis belanden, na 2 weken zijn opgeknapt, geldt dat niet voor Mariëlle, Charissa en Patricia. "Ik zit in mijn negende week en kan niks. Waarom knapt iedereen op, zelfs op de IC, en ik niet?" Internist Luc Gelinck zegt dat artsen met de rug tegen de muur staan, omdat ze simpelweg nog te weinig weten van het virus. "Dit is toch anders. Dit zijn toch patiënten waar we geen afwijkingen vinden." Link naar de Facebookgroep ('corona ervaringen langdurige klachten') van mensen met langdurige klachten die zich 'de vergeten groep' noemt.

Welke geruchten worden genoemd?

- Trouw: "Naar verwachting houdt het kabinet dinsdag dus vast aan de aangekondigde versoepelingen. Middelbare scholen mogen vanaf 1 juni weer open. Terrassen, musea, restaurants en bioscopen ook, uiteraard met de nodige voorzorgsmaatregelen en slechts voor beperkte groepen. Volgens Haagse bronnen overweegt het kabinet om die laatste versoepeling al in het pinksterweekeinde vanaf 30 mei in te laten gaan, al is dit nog allerminst zeker. Het zou een kleine tegemoetkoming kunnen zijn voor de horeca en de toerismesector, voor de verloren Hemelvaartsdagen."
- De Volkskrant: "De versoepeling van de coronamaatregelen vanaf 1 juni gaat volgens plan door, zo zal premier Mark Rutte vanavond waarschijnlijk bekendmaken. (...) Hoewel er steeds meer getest wordt, loopt het aantal besmettingen volgens een Haagse bron 'gierend achteruit'. Mede daarom wordt er ook nagedacht over het volledig openen van het primaire onderwijs en de kinderopvang vanaf 2 juni, bevestigen ingewijden. (...) Toch valt nu achter de schermen te horen dat Rutte en minister van Volksgezondheid Hugo de Jonge dinsdag tijdens de persconferentie 'een dashboard' aankondigen. (...) Het is niet uitgesloten dat het GGD-protocol nog enigszins aangescherpt wordt, valt achter de schermen te horen."

Draadje van Bert Slagter

- GeenStijl kopt: 'RIVM loog over grafiek waaruit zou blijken dat aantal coronadoden in Nederland meevalt'. Jaap van Dissel zou tijdens de technische briefing op 7 mei de Tweede Kamer hebben misleid, "door te suggereren dat er in Nederland relatief weinig coronadoden zijn gevallen in vergelijking met andere landen in de EU. In de powerpoint van het RIVM staat een (zonder bronvermelding) gekopieerd plaatje van Johns Hopkins over coronadoden. Er is bij dat kopiëren iets gruwelijk fout gegaan. In de RIVM-powerpoint staat dat de zwart omrande bolletjes EU-landen zijn, terwijl het in werkelijkheid gaat om de 10 landen met wereldwijd de meeste coronadoden. Er zaten en zitten zeker een aantal landen boven Nederland, en er zijn allerlei mitsen en maren bij dit soort botte internationale vergelijkingen te maken, maar het RIVM heeft er juist zelf voor gekozen om met deze op fouten gebaseerde lieggrafiek te suggereren dat Nederland het goed doet. Terwijl de werkelijke cijfers precies op het tegenovergestelde wijzen. GeenStijl nam contact op met een voorlichter van het RIVM, die geen verklaring gaf voor de fout, maar liet weten dat Van Dissel het plaatje alleen heeft gebruikt om er tijdens de briefing 'een paar landen uit te pikken' om te laten zien hoe Nederland het doet en dat hij er eventueel tijdens de briefing komende woensdag op terugkomt."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- De Amerikaanse president Donald Trump slikt al zeker anderhalve week een antimalaria-middel om te voorkomen dat hij wordt besmet met het coronavirus. Hoewel de werking van hydroxychloroquin tegen corona niet is bewezen en er mogelijk ernstige bijwerkingen zijn, is Trump overtuigd van het nut

Volgen getroffen en betrokkenen gedragsadviezen op?

- Jan van Hooijdonk (Horecabond Arnhem) in EenVandaag: "We weten niet wat er op ons af gaat komen. En ik kan me voorstellen dat mensen zó blij zijn dat ze weer op een terrasje mogen zitten en een biertje mogen pakken, dat ze wellicht even vergeten wat [de] regels waren en hoe hun gedrag zou moeten zijn."

- Tegen Radio 1 zegt Hubert Bruls vanochtend: "Je moet echt wel de tijd nemen om maatregelen goed in te voeren. Dus bijvoorbeeld de discussie over de horeca open te stellen. Bij ons is echt de opvatting, dan heeft u het antwoord al: 1 juni. Dan moet je niet twee dagen of drie dagen eerder komen. Mensen pleiten zelfs voor komend Hemelvaartweekend. Wij zeggen 1 juni, maar dat wordt ingewikkeld genoeg. Want ik begrijp heel erg goed de oproep van ondernemers: doe ons zo snel mogelijk verlichting, we worden ook door de fitnesscentra aangesproken, de bioscopen willen het ook ruimer hebben. Maar als je daarin gaat zwabberen, als ik dat woord mag gebruiken, wordt het ontzettend onduidelijk en hebben die ondernemers zelf misschien straks de meeste last van omdat dan wij niet precies weten op wie we wanneer wat moeten gaan letten. Dus van 1 juni gaat de horeca open net als een aantal andere mogelijkheden. Dat is een hele mooie koers, die is ook al weken geleden aangekondigd. Ervan uitgaande dat we morgen natuurlijk ook te horen krijgen dat het qua gezondheid ook kan. Want dat is altijd de harde randvoorwaarde."
- Burgemeester Rianne Donders van Roermond voorziet "serieuze problemen" op Hemelvaart in het Designer Outlet Centre in Roermond. Gezien de drukte afgelopen weekend wil Donders dat het DOC de coronamaatregelen beter toepast.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

Gezonde leefstijl en Covid-19

- Onderzoekers van TNO en het Leids Universitair Medisch Centrum pleiten voor meer aandacht en geld voor bevordering van een gezonde leefstijl, onder meer om de schade bij een eventuele tweede of derde golf te beperken. Hun notitie wordt gesteund door Vereniging Arts & Leefstijl, AMC, Radboud UMC, Menzis en Kenniscentrum Sport & Bewegen. Het kabinet moet bij het coronabeleid niet alleen kijken naar ziekenhuisbedden, maar ook naar gezonder leven, zeggen wetenschappers. Juist een gezonde leefstijl belangrijk is om complicaties bij een virusinfectie te voorkomen. Hoewel niet bekend is wat precies de invloed is van gezond leven op het verloop van Covid-19, zijn gezondheidsproblemen als hoge bloeddruk, diabetes en hart- en vaatziekten bij veel patiënten onder de 70 te genezen en voorkomen met een gezonde leefstijl. Deze gezondheidsproblemen zijn tevens de reden dat mensen op de ic belanden, doordat hun immuunsysteem niet klaar is voor een aanval van virussen zoals het coronavirus. De onderzoekers stellen dat meer aandacht voor gezond leven de bevolking weerbaarder kan maken voor het virus.
- Meer dan 1600 Nederlandse artsen, wetenschappers en andere zorgprofessionals doen vandaag een oproep aan de politiek, bevolking en industrie: we moeten nu echt actief werk maken van een gezonde leefstijl. De zorgprofessionals willen dat burgers zelf aan de slag gaan om die punten te verbeteren, maar ook dat staatssecretaris Blokhus er een prioriteit van maakt. Zodat mensen hierbij geholpen worden.
- Hanneke Molema van TNO Research: "We zien dat leefstijl en leefomgeving van cruciaal belang zijn voor een gezonde samenleving. Dus om weerbaarder te zijn tegen ziekte en om daarmee om te gaan." Molema zegt dat te kunnen staven met cijfers. Molema denkt dat als we meer aandacht kunnen besteden aan leefstijl en veel meer het beleid dat er al is, integraler in te zetten, mensen meer gezondheid en weerstand te kunnen bieden. Molema legt uit dat we de coronapandemie niet hadden kunnen voorkomen maar dat een ernstig verloop van de ziekte kleiner was geweest als mensen weerbaarder waren geweest. Molema zegt dat leefstijl wel eens de reden zou kunnen zijn dat men in China en Japan wat minder last heeft 'als je kijkt naar het totaal'. Ze noemt de Nederlandse cijfers m.b.t. overgewicht 'zorgwekkend'. TNO denkt dat vooral de 'leefomgeving' beter moet. Volgens Molema moeten mensen (onbewust) verleid worden tot gezond gedrag; om het gezonde gedrag makkelijker te maken. Molema noemt onder meer de suikertaks, die in andere landen is ingevoerd. "Wij denken dat we veel integraler naar dat beleid moeten kijken. Omdat alleen het beleid dat nu is ingezet door het ministerie van VWS, met het Preventieakkoord en de gecombineerde leefstijlinterventie, dat is niet genoeg. Dat is voor het individu. En hoe maken we het nu steeds gemakkelijker voor groepen mensen (...) makkelijker om gezond te leven?"
- Vice-voorzitter van de Vereniging Arts en Leefstijl, Iris de Vries, spreekt van 'grote steun' voor hun brief onder zorgprofessionals. De Vries denkt niet dat het Preventieakkoord voldoende is; "Er liggen goede dingen, Preventieakkoord, gecombineerde leefstijlinterventie, maar er moet denk ik echt veel meer gebeuren. Wij denken allereerst dat er beter gecommuniceerd moet worden met de burger, met de patiënt, dus naast handen wassen, afstand houden, denken we ook dat leefstijl gecommuniceerd moet worden." De Vries denkt dat Rutte ook deze boodschap steeds zou moeten herhalen, ze noemt daarbij het idee dat 'nudging' bewezen effectief is. Ze denkt dat we ook dit 'samen' moeten doen, met supermarkten, andere ministeries etc.

Brabantse ziekenhuizen

- Bestuurders van het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis (ETZ) in Tilburg en ziekenhuis Bernhoven in Uden ('twee van de Brabantse ziekenhuizen die het 't zwaarst voor de kiezen kregen') roepen op om verpleegkundigen en artsen tijd te geven om op adem te komen en de coronaregels nu niet verder te versoepelen. Ze zijn tegen een verdere versoepeling van de coronaregels vanaf 1 juni, want zorgpersoneel in Brabant zou een tweede golf coronapatiënten op korte termijn niet aan kunnen. Bestuursvoorzitter Bart Berden van het ETZ vreest dat Brabant ook door een nieuwe golf het hardst getroffen wordt, omdat de provincie waarschijnlijk nog steeds het grootste aantal besmettingen telt. Hij wil dat het kabinet pas later versoepelt, omdat een nieuwe golf in het najaar beter is op te vangen, als het personeel zich heeft kunnen herstellen. Ook Geert van den Enden, algemeen directeur van Bernhoven, vindt dat versoepelingen nu te vroeg komen. Zijn ziekenhuis kan een nieuwe ziektepiek niet meer op dezelfde manier opvangen, zo waarschuwt hij per e-mail. Niet alleen de grote aantallen patiënten maakten het werk tijdens de coronapieak zwaar, maar ook de psychologische belasting. Maasziekenhuis Pantein in Boxmeer en het Máxima MC in Eindhoven willen geen oordeel uitspreken over de versoepelingen die het kabinet nu voor ogen heeft. Wel delen ze de zorgen over de belasting van het zorgpersoneel. "Een uitglijder is snel gemaakt, maar lastiger hersteld. Je weet pas naderhand of je te soepel bent geweest", meldt bestuursvoorzitter Pauline Terwijn van Pantein per e-mail. "Onze medewerkers hebben net een marathon gelopen. Als ze dat over twee weken weer moeten doen, is dat veel gevraagd", vindt Jan Harm Zwaveling, bestuursvoorzitter van het Máxima MC in Eindhoven. "We moeten niet doen alsof het nu voorbij is. Deze epidemie is een draak. Die is nu even naar zijn hol. Maar ik hoor hem nog grommen. Over een maand kan hij er weer zijn."

Overig

- Als moeder van twee 'fanatieke turnmeiden' begon *Nicolette Knol-Renes* begin mei online een petitie. Het is een oproep aan het kabinet om gymnastiekclubs al vanaf 1 juni weer toestemming te geven om binnen te gaan sporten. De petitie van Knol-Renes was gistermiddag door 4.950 mensen getekend. "Het RIVM vindt het veilig genoeg dat kinderen op school ook binnen gymles krijgen, maar turntraining mag niet", zegt *Marieke van der Plas*, directeur van gymnastiekunie *KNGU*. "Dat snapt toch niemand? Soms gaat het zelfs om dezelfde hal." Diverse turnverenigingen proberen nu net als judoclubs buiten te trainen. Een serieus alternatief is dat niet. In sommige regio's is buiten turnen op toestellen sowieso niet toegestaan. We zien dat dit ook nog per regio verschilt, zegt turnvereniging-voorzitter Merijn Berendsen. Dat zorgt niet alleen voor onduidelijkheid, het maakt het ook moeilijk om draagvlak voor de maatregelen te houden." De bond heeft de hoop gevestigd op de lobby die sportkoepel NOC-NSF voert in Den Haag voor in totaal zo'n 300.000 binnensporters. Van der Plas rekent vandaag nog niet op resultaat. "Ik heb niet de illusie dat de einddatum van 1 september nu al verandert in 1 juni. Maar als deze situatie nog lang duurt, zullen de gevolgen voor het turnen groot zijn. (...) Het is belangrijk dat we nu perspectief krijgen. (...) Dit heeft grote financiële impact. Trainers zullen niet altijd op anderhalve meter kunnen blijven, erkent ze. "Een driedubbele schroef leer je niet zomaar, dus een trainer moet een kind kunnen aanraken en opvangen. Daarom pleiten wij ervoor turntrainer als contactberoep te gaan labelen."
- NVZA-voorzitter Gerard Hugenholtz en oud-NVZA-voorzitter Mathieu Tsjong schrijven in een opiniestuk dat de ic-geneesmiddelenvoorziening in de covid-19-pandemie 'langs de rand van de afgrond is gescheerd'. "Dat er geen tekorten zijn ontstaan is vooral te danken aan het kordate piekmanagement van de overheid en de ziekenhuizen. Maar ook het Landelijk Coördinatiecentrum Geneesmiddelen (LCG) heeft een belangrijke rol gespeeld. En bewezen producerende ziekenhuisapothekers hun meerwaarde door extra geneesmiddelen te bereiden om slinkende voorraden aan te vullen." Ondanks de reeds geleverde inspanningen, zouden we 'nog niet op onze lauweren kunnen rusten'. "Geneesmiddelentekorten zijn namelijk een chronisch probleem. Het aantal niet-verkrijgbare geneesmiddelen is in 2019 bijna verdubbeld. Onze groeiende afhankelijkheid van met name China en India maakt ons kwetsbaar. Daarom moeten geneesmiddelenvoorraden een vast onderdeel worden in de modellen die een toekomstige opschaling van ziekenhuiscapaciteit berekenen."
- Huisartsen missen belangrijke informatie om te komen tot een snelle diagnose en behandeling van coronaklachten bij hart- en vaatpatiënten. "We hebben dringend meer kennis nodig over de beste behandeling van hart- en vaatpatiënten met corona", zegt huisarts en onderzoeker Frans Rutten (UMC Utrecht). "We willen beter weten hoe we besmette patiënten in een vroeg stadium kunnen behandelen, om zo ernstige klachten en eventueel een opname in het ziekenhuis te voorkomen."

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Ernst Kuipers noemt het belangrijk dat Nederland "dicht op de bal blijft zitten" door besmettingen snel met een test vast te stellen en goed contactonderzoek te doen. LCPS-hoofd Bas Leerink voegt eraan toe dat ziekenhuizen zich gereed maken voor een eventuele tweede piek van besmettingen. "We weten niet of die komt of wanneer die komt, maar we willen er wel op voorbereid zijn." Leerink hoopt dat voorkomen kan worden dat de ziekenhuizen opnieuw worden overspoeld en de zorg voor mensen met ander aandoeningen weer sterk moet worden ingeperkt.
- Telegraaf-columnist Wouter de Winther schrijft dat het opvalt dat "...er bijna wekelijks een uitglijder wordt gemaakt met een maatregel, communicatie of een vooruitzicht (of gebrek daaraan). Controle-apps die essentieel zouden worden, zijn naar de achtergrond verdwenen. Scholen hoefden niet dicht, tot ze dat wel moesten. Er zou geen tekort aan medische hulpmiddelen zijn, terwijl de verpleeghuizen er om schreeuwden. Vluchten uit coronabrandhaarden konden wekenlang doorgaan, tot ze ineens verboden werden of extra gecontroleerd. Mondkapjes boden schijnveiligheid, tot ze verplicht werden in het openbaar vervoer. Er moest een ontslagboete bij het ontvangen van overheidssteun zijn, straks wordt dat weer geschrapt."

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

Versoepelingen / routekaart

- Media gaan er vanuit dat Rutte dinsdagavond aankondigt dat de routekaart per 1 juni vervolgd kan worden. Commentatoren denken dat er wellicht meer in zit.
- Trouw in een voorbeschouwing: "Voor het kabinet breekt een heel spannende fase aan. De controle is nu deels uit handen van het kleine crisisteam, terwijl de druk op Rutte en zijn mensen iedere dag oploopt. Sinds de premier op 6 mei zijn 'routekaart' aankondigde, van 1 juni, naar 1 juli naar 1 september, is het bal. (...) Honderden vragen krijgt de premier, van het type: waarom mag dit niet als dat wel mag? Ook uit de eigen coalitie..."
- Volkskrant-columnist Sheila Sitalsing: "Ook relevant: de opmerking van Putter in het corona-rapport dat mensen in een acute noodsituatie best bereid zijn om even draconische maatregelen te slikken en wat vrijheden in te leveren en zich thuis op te laten sluiten, maar alleen als de maatregelen een duidelijk doel dienen, effectief zijn en niet te lang duren. Nu de eerste nood voorbij is, is ander beleid dus nodig. De welwillendheid raakt rap op. (...) De premier en de ministers die met de verkiezingen voor de deur de tweede golf, die sommigen haast wellustig voorspellen, moeten managen, gaan het heel erg zwaar krijgen."

Het 'dashboard'

- Xander van der Wulp: "Eigenlijk concludeert het kabinet dat er tot nu toe te weinig zicht is op hoe het virus zich ontwikkelt en ze willen één systeem gaan creëren met daarin informatie over het aantal IC-bedden, het aantal besmettingen. En als die resultaten van die testen dan naar buiten komen dan willen ze dat ook per regio inzichtelijk maken in dat systeem. Het systeem noemen ze hier al het dashboard. (...) Behalve over versoepelingen wil het kabinet dus morgen ook gaan vertellen hoe ze in de gaten gaan houden wanneer er weer een metertje in het rood dreigt te schieten en ze dan de maatregelen wellicht weer kunnen gaan aanscherpen. Die aanscherpingen kunnen dan bijvoorbeeld per regio gaan gelden. Morgenavond op zeven uur gaat premier Rutte samen met minister De Jonge vertellen hoe het precies zit."
- "Met het dashboard dat deze dinsdag wordt gepresenteerd, maakt het kabinet voor het eerst concreet hoe het de verspreiding van het coronavirus gaat bijhouden, nu maatregelen gefaseerd worden versoepeld. (...) Toch lijkt het kabinet manieren te willen vinden om op een overzichtelijke manier aan te kunnen tonen wanneer maatregelen versoepeld of verscherpt moeten worden." (NRC)

Trends in vertrouwen in de maatregelen

- Volgens EenVandaag zijn de coronamaatregelen niet voor iedereen even duidelijk. "Want mag je nou niet met 10 mensen in het park afspreken maar wel samen sporten op diezelfde plek? Daarover is bij mensen nog veel onduidelijkheid." En daarom zal volgens Joost Vullings een deel van de persconferentie morgen ook in het teken staan van 'bijles'. Wat mag er nu wel en niet? "Ja, het wordt echt opletten. Pak pen en papier erbij en schrijf mee. Want de regels zijn best verwarrend."